

*Pongrácz Zoltán Tamás közjegyzőbhelyettes,
Budapest, XVIII. kerület 3. számú székhely*

*X. évfolyam | Vol. X
2016/1. szám | No. 1/2016
Tanulmány | Article
www.dieip.hu*

A kezes helytállási kötelezettségének megnyílása

I. Bevezető gondolatok

A kezesség mögöttes felelősségi és járulékos jellegének egy tartalmi eleme, nevezetesen a helytállási kötelezettség megnyílásának időpontja az új Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény, továbbiakban: új Ptk.) hatályba lépéséig a gyakorlatban nagyon sok kérdést vetett fel. A felmerült igen változatos kérdésekre több megoldási javaslat született, amelyek többnyire az elmélet és gyakorlat különbözőségét mutatták, így szükségesnek mutatkozott annak törvényi szinten történő rendezése a jövőre nézve.

A kezesség másodlagos és járulékos jellegének elválasztásából vagy ennek elmaradásából adódott korábban a legtöbb megválaszolendő kérdés, ezért a kezes helytállási kötelezettsége megnyílásának időpontjára a kezesség ezen két jellegzetességének kibontásával kívánok rávilágítani.

A tanulmány kereteit szétfeszítené a kezesség teljesen átfogó bemutatása, ezért mind a régi, mind az új törvényből a címben jelzett problémához kapcsolódóan veszem számba a legfontosabb jogszabályhelyeket és bírói gyakorlatot, valamint szakirodalmi megállapításokat.

Először a régi Ptk. (1959. évi IV. törvény, továbbiakban: régi Ptk.) szabályozása folytán kialakult, a gyakorlatban előforduló anomáliákra szeretném felhívni a figyelmet, ezáltal jobban megvilágítva az új Ptk. korábitól eltérő szabályozásának lényegét és fontosságát.

Ennek jelentősége továbbra is abban rejlik, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (továbbiakban: Ptké.) 50. § (1) bekezdése szerint, „[h]a a törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelmekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra – ideértve az e tények, illetve jognyilatkozatok által keletkeztetett újabb kötelmeket is – a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni”.

Az idézett jogszabályhelyből kitűnik, hogy a gyakorlatban még a közeljövőben is alkalmazni szükséges a régi Ptk.-ban foglalt rendelkezéseket, azonban a gyakorlati tapasztalatokból merített új szabályok kiegészítő jelleggel előmozdíthatják a gyakorlat fejlődését.

II. A kezes helytállási kötelezettsége az 1959. évi IV. törvényben (rég Ptk.)

A régi Ptk. a kezességet a szerződések jogának általános részében, a szerződést biztosító mellékkötelezettségek között szabályozta.

A régi Ptk. 272. § (1) bekezdése szerint a kezes arra vállal kötelezettséget, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni. A kezességi szerződés az alapügylet jogosultja és a kezes között jön létre.

„Mindenfajta kezességnek van két jellemző tulajdonsága: a másodlagosság és a járulékoság. A másodlagosság azt jelenti, hogy a kezes helytállási kötelezettsége a főkötelezetthez képest

másodlagos, alapvetően pótló jellegű. A kezes nem főadós, attól függetlenül, hogy pertakarékossági okokból az egyenes adóssal együtt perelhető. A másodlagosság az egyszerű (sortartó) kezesség esetében értelemszerű, azonban a készfizető kezesség esetén is megfigyelhető, tartalmában a készfizető kezesség esetén azt jelenti, hogy a kezes nem válik főkötelezetté.

A járulékoság azt jelenti, hogy a kezesség feltételezi az adós főkötelezettségét, létezésében, érvényességében és összezszerűségében is ahhoz igazodik.¹

„A kezesség, mint járulékos személyi biztosíték a hitelbiztosítéki jog egy önálló területe. A személyi biztosítéki jelleg azt jelenti, hogy a kezes felelőssége – a zálogkötelezett helytállási kötelezettségével szemben – nem egy meghatározott vagyontárgyra korlátozódik.”²

A kezesség másodlagossága és járulékos jellege több vonatkozásban is megnyilvánul. A régi Ptk. 273. § (1) bekezdése szerint a kezesség igazodik az alapszerződéshez, azaz az alapügylet jogosultja és kötelezettje közötti jogviszonyhoz, a kezes érvényesítheti azokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben, míg a 273. § (3) bekezdése szerint a kezesség érvényes szerződés esetén érvényesül, az érvénytelen szerződést biztosító kezesség is érvénytelen.³ A járulékoságból következik az is, hogy a kezességgel biztosított követelés cseréjére nincs lehetőség. Ilyen esetben, ha az eredeti tartozás megszűnik, megszűnik az azt biztosító kezesség is.⁴

Azonban „a kezessel szembeni követelést nem tekinthetjük a főadóssal szembeni követeléstől mint főköveteléstől függő mellékkövetelésnek sem. A kezesi szerződés önálló jogviszonyt hoz létre a jogosult és a kezes között, amely járulékos jellegétől függetlenül megőrzi önállóságát, hiszen nem feltétlenül szűnik meg, ha az alapkövetelés megszűnik. Például a főkövetelésnek a főadós jogutód nélküli megszűnése folytán való megszűnése a kezessel szembeni követelést nem szünteti meg.”⁵

A régi Ptk. a kezesség két formáját különböztette meg: a sortartó és a készfizető kezességet. A Ptk. 274. § (1) bekezdésére figyelemmel az egyszerű vagy sortartó kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, amíg a követelés a kötelezettől és az olyan kezesektől, akik őt megelőzően, reá tekintet nélkül vállaltak kezességet, behajtható. Ez a szabály a kötelezett és a kezesek együttes perlését nem gátolja.

Az egyszerű kezes fizetési kötelezettsége másodlagos, ha a jogosult elsődlegesen tőle követeli a teljesítést, sortartási kifogással élhet. Lehetséges azonban, hogy a jogosult együtt perelje a kötelezettet és a kezeset, ebben az esetben a bíróság behajthatóságtól függően marasztalja a kezeset.⁶

A régi Ptk. 274. § (2) bekezdése a készfizető kezességet akként fogalmazta meg, hogy a kezes nem követelheti, hogy a jogosult a követelést először a kötelezettől hajtsa be, ha a felek így állapodtak meg vagy a kezességet kár megtérítéséért vállalták vagy a kezességet bank vállalta.

Nemteljesítés esetén ez esetben a jogosult egyenesen a kezesetől követelheti teljesítést, bírósági eljárás esetén egyetemleges marasztalásnak van lehetősége. Ebben az esetben a jogosult valamennyi kötelezettől (adós, kezes, kezesek) az egész tartozást követeli, s az eljárást mindaddig folytatja, amíg bárkitől a kötelezettek közül kielégítést nem kap.⁷

Az idézett kijelentés a kezes helytállási kötelezettségének megnyílására vonatkozóan leegyszerűsítő, azonban a gyakorlatban a fenti példától eltérő esetek cizelláltabb jogi érvelést és

¹ Csöke Andrea: *A kezesség aktuális problémái*. 1. o. In *Advocat*, 2010. XIII. évf. 3-4. szám, 1-6. o.

² Bodzási Balázs: *A kezesség szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben*. 4. o. In *Themsis*, 2009. június, 4 -20. o.

³ Jobbágyi Gábor – Fazekas Judit: *Kötelmi jog*. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 74. o.

⁴ Bodzási: i.m. 12. o.

⁵ Pomeisl András József: *A kezes és a gazdasági társaság tagja felelősségének (mögöttes felelősség) elvülése*. 196. o. In *Iustum Aequum Salutare*, III. évfolyam, 2007/3. szám, 191-200. o.

⁶ Jobbágyi- Fazekas: i.m. 74. o.

⁷ Jobbágyi – Fazekas: i.m. 75. o.

De iurisprudencia et iure publico

dogmatikai okfejtést tesznek szükségessé, amelyek így megvilágítják a kezesség járulékos jellegének igazi tartalmát.

A gyakorlatban problémaként jelenik meg a kezesség másodlagos (mögöttes) felelősségi tartalmának és járulékos jellegének elméletben letisztult különválasztása helyett azok összemosása, amely felfogás ily módon kihatással van a jogosult igényérvényesítésének eszközeként használt perre. A következőkben a bírói gyakorlat választát, annak elméleti kritikáját, majd azok egymásnak megfeleltethetőségét mutatom be.

III. A kezes helytállási kötelezettségének megnyílása a bírói gyakorlatban

A készfizető kezesség járulékoságának tartalmát a kezessel szemben indult csődeljárással összefüggésben felmerülő gyakorlati kérdésekben fejtette ki a Legfelsőbb Bíróság a Gfv. X. 30.126/2011/6. számú végzésében.

A határozat alapjául szolgáló és gazdasági elvi határozatként közzétételre került ügyben annak lényegi eldöntése volt a kérdés, hogy mikor keletkezik a kezes helytállási kötelezettsége.

A tényállást röviden összefoglalva, a főkötelezettel szembeni csődeljárás megindulását követő másnap a hitelező felmondta az alapügyletet létrehozó szerződést arra hivatkozással, hogy megelőzően a főkötelezettet többször teljesítésre szólította fel, aki a felhívásnak nem tett eleget. A készfizető kezessel szembeni csődeljárás megindulását követően a hitelező igényét bejelentette a készfizető kezes vagyongazdálkodójának, aki azt lejárt követelésként nyilvántartásba vette. Az adós készfizető kezes kifogásolta a vagyongazdálkodó eljárását, mert álláspontja szerint az alapügylet, amiből az igényt származtatták, sérti a csőd- és felszámolási eljárásról szóló 1990. évi XLIX. törvény 11. § (2) bekezdés h) pontját, miszerint az adóssal kötött szerződéstől nem lehet elállni, vagy azt nem lehet felmondani arra hivatkozással, hogy az adós csődeljárást kezdeményezett vagy a fizetési haladék időtartama alatt nem egyenlíti ki az ideiglenes fizetési haladék előtt keletkezett tartozásait.

„A Legfelsőbb Bíróságnak az ügy érdemével kapcsolatban elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy pontosan milyen kötelezettséget vállal el a készfizető kezes a kezességi szerződésben. A kötelezettségvállalás tartalma határozza meg azt, hogy egy le nem járt, készfizető kezességgel biztosított szerződés esetén a készfizető kezes elleni csődeljárásban bejelenthető-e a készfizető kezessel szemben a követelés, és ennek megfelelően kaphat-e szavazatot a hitelező.

A készfizető kezes a jogosulttal kötött szerződésben azt vállalta, hogy a kötelezett nem fizetése esetén maga teljesít, kötelezettségének létrejötte azonban attól a feltételtől függ, hogy esedékes lesz-e a főkötelezettel szemben a jogosult igénye.

A készfizető kezességgel biztosított szerződések esetében meg kell különböztetni egymástól azt a helyzetet, amikor már esedékessé vált a főkötelezettel (főadóssal) szemben a jogosult követelése, attól az esettől, amikor vele szemben még csak le nem járt követeléssel rendelkezik a hitelező.

Ha még nem járt le a főkötelezettel szemben a követelés, úgy a főkötelezett elleni csődeljárásban a hitelezői igényt – mint le nem járt követelést – be kell jelenteni. A készfizető kezessel szemben azonban ekkor még nem lehet fellépni. A főkövetelés lejáratainak időpontja előtt a kezesnek nincs még semmilyen tartozása a jogosulttal szemben, mert a készfizető kezesség vállalásából eredő fizetési kötelezettsége akkor keletkezik, amikor a főadóssal szemben esedékessé válik a követelés.

A fentiekben kifejtettek alapján a készfizető kezes elleni csődeljárásban lényeges feltétel, hogy a főadós tartozása lejárttá vált-e. A kezes az ellene indult csődeljárásban hivatkozhat arra, hogy a jogosulttal szemben még nem áll fenn a tartozása, hiszen az csak akkor keletkezik, amikor

a főadóssal szemben lejárttá válik a jogosult követelése. Ily módon a kezessel szembeni követelés keletkezésének alapja az, hogy lejárt-e a főadóssal szembeni igény.”⁸

A Legfelsőbb Bíróság a fentiekben ismertetett okfejtésében figyelemmel volt a kezesség jogirodalomban meggyökerezett tartalmára, amely a kezességet megkülönbözteti az egyszerű egyetemleges adóstársak helyzetétől, nevezetesen, hogy a kezesség az idegen tartozásért való helytállási kötelezettség vállalása.⁹ Ez tartalma szerint azt jelenti, hogy „a kezesség különbözik az egyetemleges adóstársaságtól: elvállalása más, mint a (kumulatív) tartozás-elvállalás. Az egyetemleges adóstársak önálló kötelezettek. A kezes kötelezettsége járulékos: tartalmában a főkötelezettséghez igazodik.”¹⁰

A járulékos jellegből ered, hogy a főadóssal és a kezessel szembeni követelés nem azonos, mivel nem azonos a jogcíme, noha az esedékessége és a tárgy (a teljesítendő szolgáltatás) azonos. A kezes ugyanis nem az alapszerződést teljesíti, hanem a kezesi szerződést, ezért teljesítésének jogcíme a kezesség lesz (s nem pl. adásvétel), bár tárgyát végső soron (utaló szabály révén) az alapszerződés fogja meghatározni. Ez praktikusán azt jelenti, hogy a két követelés elévülése ugyan egyszerre indul, de egymástól függetlenül folyik, és ezért eltérő időpontokban érhet véget.¹¹

A kezesség járulékosával foglalkozott továbbá a Legfelsőbb Bíróság a mögöttes felelősségről szóló 1/2007. Polgári jogegységi határozatban.¹² A jelen dolgozatban eltekintek a jogegységi határozat kimerítő ismertetésétől, mindösszesen a témám szempontjából fontos megállapításait veszem nagytitkos alá.

A legfelsőbb bírói fórum leszögezi, hogy „a mögöttes felelősség egy másik személy (a főkötelezett) valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos, közvetett helytállási kötelezettség. A mögöttes felelősség mindig feltételez egy elsődlegesen felelős személyt is. Ilyen esetben két különböző jogállású kötelezetttről: a főkötelezetttről és a járulékos kötelezetttről van szó. A mögöttes felelősség alapulhat szerződésen, vagyis a helytállási kötelezettség elvállalásán (pl. szerződéses sortartó kezesség) és alapulhat törvény rendelkezésén is.”¹³ Ezzel a mögöttes felelősséget a másodlagos, helytállási kötelezettséggel azonosítja.

A Legfelsőbb Bíróság érvelését folytatva hozzáteszi, hogy „a mögöttes felelősség mindig járulékos jellegű. Hogy ez a járulékos mit jelent, miben nyilvánul meg, azt legkifejezőbben a kezesség Ptk-ban foglalt szabályai (leginkább a Ptk. 273.§ rendelkezései) szemléltetik, hiszen a kezesség legjellemzőbb tulajdonsága éppen a járulékos. A járulékos kötelezettség mindig főkötelezettséget tételez fel, és a járulékos kötelezettség mindig ehhez a főkötelezettséghez igazodik.”¹⁴ A mögöttes felelősség szükségszerű másodlagosságából kiindulva következtet annak járulékoságára. Az elsődlegesen kötelezettet főkötelezettként, a másodlagos, mögöttes felelőt járulékos kötelezettként jelöli meg és ilyen módon a mögöttes felelősséget a járulékos jelleggel azonosítja.

Az 1/2007. Polgári jogegységi határozat kritikája vonatkozásában kiemelendő, hogy a határozat két alapvető hibája a járulékos kötelezettségnek és a főkötelezettségnek, valamint a kezesség járulékos és másodlagos jellegének az azonosítása, mert ez a kezesség másodlagos (szubszidiárius) kötelezettség jellegének és a kezesség biztosítéki funkciójából fakadó néhány alapvető sajátosságának az elsikkadásához vezet.¹⁵

⁸ Legfelsőbb Bíróság Gfv. X.30.126/2011/6. számú határozat

⁹ Leszkóven László: *A kezességi szerződés*. 54. o. Hatra Mag Kft., Miskolc, 2009., hivatkozva: Legfelsőbb Bíróság Gfv. X.30.126/2011/6. számú határozatában

¹⁰ Szladits Károly: *Magyar Magánjog, III. Kötelmi jog, Általános része*. 86. o. Grill, Budapest, 1939., hivatkozva: Legfelsőbb Bíróság Gfv. X.30.126/2011/6. számú határozatban

¹¹ Pomeisl: i. m. 196. o.

¹² A Kúria 1/2014. PJE határozatának 1. pontja szerint az új Ptk. alapján elbírálandó ügyekben nem irányadó.

¹³ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

¹⁴ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

¹⁵ Gárdos István: *A kezesség esedékessége és elévülése* 20. o. In *Gazdaság és Jog*, 2012. július-augusztus 7-8. szám, 20-27. oldal

Egyrészt „a kezesség járulékosága alapvetően azt jelenti, hogy a kezes kötelezettségének tartalmát és terjedelmét a főkötelezettség jogcíme és feltételei, valamint az azokra ható jogi tények határozzák meg.”¹⁶ Másrészt „a kötelezettség másodlagos (mögöttes) jellege a kezesség biztosítéki funkciójára utal, arra, hogy a kezesi kötelezettség tartalmát tekintve helytállás, amely csak a főkötelezett mulasztása esetén és természetesen csak a mulasztással érintett mértékben áll be. A régi Ptk. 272.§ (1) bekezdése alapján egyértelmű, hogy mind a készfizető, mind pedig a sortartó kezesség esetén a kötelezettség beálltának feltétele a főkötelezett mulasztása – ezt jelenti a kezesség másodlagos (mögöttes) jellege.”¹⁷

Továbbá láthattuk a fentiek során, hogy a főkötelezett és a kezes kötelezettségvállalásának jogcíme is eltér egymástól, ennek ellenére a Legfelsőbb Bíróság megállapítása szerint mivel „a mögöttes felelős ugyanazért a követelésért felel, mint a főkötelezett, vele szemben a követelés jogcíme is ugyanaz, mint a főkötelezettel szemben.”¹⁸

A kezesség járulékoságából és másodlagosságából azonban nem következik az, hogy a kezesi kötelezettségvállalás jogcíme azonos a főkötelezettség jogcímével. Éppen ellenkezőleg, a kezesség járulékos és másodlagos jellege egyaránt feltételezi azt, hogy a kezesség a főkötelezettséghez szorosan kapcsolódó, de attól elkülönülő, saját jogcímmel rendelkező kötelezettségvállalás. A két kötelezettség jogcímének különbözőségéből fakad, hogy a kezes kötelezettségének lehetnek saját maga által meghatározott feltételei, például akár tartalmilag, akár időben korlátozott lehet, és a helytállási kötelezettség beállításának feltételei is meghatározottak lehetnek.”¹⁹

Ahogy a fentebb ismertetett gazdasági elvi határozatban foglaltak szerint a csődeljárásban a kezessel szembeni igények érvényesíthetősége körében azok lejárata és ennek folytán keletkezésük volt a fő elhatárolási szempont, úgy az 1/2007. Polgári jogegységi határozat is tartalmaz a kezes helytállási kötelezettségének esedékességére vonatkozó megállapítást arra alapozva, hogy „mivel ugyanazon követelésről van szó, a követelés esedékessé válásának az időpontja, és így a Ptk. 326. § (1) bekezdés értelmében az elévülés kezdő időpontja is azonos mind a főkötelezett, mind a mögöttes felelős vonatkozásában.”²⁰

Az idézett bírósági megállapításoknak az lenne a következménye, hogy aki kezességet vállal, az – az adós mulasztása esetén – szinte szükségszerűen és anélkül, hogy tudna róla, maga is szerződésszegést követ el.²¹ Ezt támasztja alá azon megállapítás is, hogy a mögöttes felelős helytállási kötelezettsége nem önálló felelősség, a mögöttes felelős nem a saját, hanem a főkötelezett kötelezettségéért köteles helytállni. A mögöttes felelősséggel a törvény nem a követelést „többszörözi meg”, hanem a követelésért helytállni tartozók körét.”²²

A fentebb kifejtettek alapján megállapítható, hogy a főkötelezettel szembeni követelés lejárta szükségszerűen magával vonja a főkötelezett teljesítési kötelezettségét, aminek elmaradása nyitja meg a jogosult előtt az utat a kezessel szembeni fellépésre.

Ennek elfogadása esetén „a kezesség járulékosága e tekintetben azt jelenti, hogy ettől kezdve a kezes egy lejárt kötelezettségért tartozik helytállni (helytállási kötelezettsége tehát ettől kezdve kiterjed a késedelmi kamatokra is); nem jelenti azonban azt, hogy a főkötelezettség esedékessé válása automatikusan esedékessé teszi a kezes helytállási kötelezettségét is.”²³

A kezes ugyanis nem arra vállal kötelezettséget, hogy az alapügylet lejártakor a főkötelezett helyett, hanem a főkötelezett teljesítésének elmaradása esetén teljesít. A régi Ptk. alapján kialakult

¹⁶ Gárdos: i.m. 20. o.

¹⁷ Gárdos: i.m. 21. o.

¹⁸ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

¹⁹ Gárdos: i.m. 20-21. o.

²⁰ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

²¹ Gárdos: i.m. 22. o.

²² Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

²³ Gárdos: i.m. 22. o.

De iurisprudencia et iure publico

bírói gyakorlat erre figyelemmel volt, mert leszögezte, hogy ugyan „a mögöttes felelős lényegében annak a személynek a jogi pozíciójába kerül, akinek a kötelezettségéért helytállási kötelezettséggel tartozik. A főkötelezett és a mögöttesen felelős helyzetében mégis van egy alapvető különbség: a főkötelezettel szemben a követelés az esedékessé válástól kezdve a teljesítés követelésére is kiterjedően azonnal érvényesíthető, míg a mögöttes felelős teljesítésre csak akkor lesz kötelezett, ha a követelés a főkötelezettől igazoltan behajthatatlan (a mögöttes felelős ekkor lép a főkötelezett helyébe).”²⁴

A kezesség járulékos jellegéből következik, hogy a főkötelezettségtől eltérően évül el, aminek tisztázása nagymértékben hozzájárul a kezesi helytállási kötelezettség megnyílása kezdő időpontjának meghatározásához.

Az 1/2007 Polgári Jogegységi határozat szerint „az elévülés a mögöttes felelőssel szemben is akkor kezdődik, amikor a követelés teljesítési határideje a főkötelezettel szemben lejár. Ez következik abból is, hogy a törvény a mögöttes felelőssel szembeni igényérvényesítéshez külön határidőt nem állapít meg.”

Azonban a fent kifejtettek felvetik a kérdést, hogy egyáltalán beszélhetünk-e az elévülés kezdetéről, ha a kezes helytállási kötelezettsége még nem nyílt meg? Ugyanis a régi Ptk. szabályai szerint az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált.²⁵

A Legfelsőbb Bíróság a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére hivatkozással²⁶ kifejti, hogy „miután a mögöttes felelős mindaddig megtagadhatja a teljesítést (vagyis a sortartás kifogásával élhet), amíg a követelés a főkötelezettől behajtható (vagyis helytállási kötelezettsége csak akkor nyílik meg, amikor bizonyossá válik, hogy a főkötelezett vagyona a követelést nem fedezi), logikusan adódik a következtetés, hogy a mögöttes felelőssel szemben mindaddig az elévülés nyugszik.”²⁷

A fent kifejtett érvelést a jogegységi határozatra vetítve elmondható, ha a kezes helytállási kötelezettsége mindaddig nem nyílik meg, amíg bizonyossá nem válik, hogy a főkötelezett vagyona a követelést nem fedezi, úgy a kezes helytállási kötelezettsége sem válik esedékessé, így vele szemben még el sem kezdődhetne az elévülés.

Felvetődik továbbá a kérdés, hogy amennyiben együttesen perelhető a jogosult részéről a főkötelezett és a kezes,²⁸ amely perben a bíróság a behajthatóság függvényében kötelezi a kezest, miért szükséges az elévülés nyugvása?

Az utóbbi kérdést a Legfelsőbb Bíróság akként válaszolta meg, hogy a jogegységi tanács álláspontja szerint a követelés Ptk. 326. § (2) bekezdés szerinti „érvényesíthetősége” nemcsak a perlési lehetőséget jelenti, hanem a bírói úton való kikényszeríthetőséget, vagyis a teljesítés követelhetőségét. Akkor beszélhetünk csak a jogosult és a mögöttes felelős viszonylatában „igényről”, vagyis az érvényesíthetőség, a bírói úton való kikényszeríthetőség állapotában lévő alanyi jogról, amikor a jogosult már teljesítést is követelhet a mögöttes felelőstől. Amíg a jogosult nincs ebben a helyzetben, addig az elévülés nyugszik.²⁹ Az előző idézet ismételtén mutatja a másodlagos és a járulékos jelleg azonosításából eredő nehézségeket. „A kezesség, járulékos jellegéből következően, a helytállási kötelezettség esedékessé válását megelőzően, tartalmában és terjedelmében (a törvényben írt korlátokkal) követi a biztosított követelés alakulását. Amíg a jogosult a behajthatatlanságot nem igazolta, és ezzel a teljesítést esedékessé nem tette, csak a főkötelezettség tekintetében beszélhetünk elévülésről, hiszen a kezesség elévülése még meg sem kezdődött. Ebben az időszakban tehát a főkövetelés elévülése, valamint az elévülés megszakadása

²⁴ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

²⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 326. § (1) bekezdés

²⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 326. § (2) bekezdés szerint az elévülés nyugvását eredményezi minden olyan körülmény, amely miatt a jogosult a követelést menthető okból nem tudja érvényesíteni és a kötelezettel szemben a jogosult a főkötelezettől való behajthatatlanság igazolt megállapíthatóságától számított egy éven belül érvényesítheti igényét.

²⁷ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

²⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 274. § (1) bekezdés

²⁹ Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári jogegységi határozat

De iurisprudencia et iure publico

illetve nyugvása a kezes helytállási kötelezettségét nem a kezessel szembeni követelés elévülése által, hanem a kezesség járulékosága révén érinti.³⁰

Az elévülés nyugvása körében fent kifejtetteknek megfelelően oszthatjuk azon álláspontot, hogy „az elévülés, természetesen, nem kezdődhet meg addig, amíg a követelés esedékessé nem válik. Abból pedig, hogy az elévülés nem kezdődik meg, következik az is, hogy az elévülés nyugvására sem kerülhet sor.”³¹

Az egyszerű kezességgel szemben a készfizető kezesség esetén a kezes nem élhet sortartási kifogással, így itt a perben egyetemleges marasztalásnak is helye van, amely különlegességre is figyelemmel volt a Legfelsőbb Bíróság a jogosult által a készfizető kezes ellen a főkötelezettel szemben bekövetkező jogvesztést megelőzően indított perben a készfizető kezes által előterjeszhető kifogásokról szóló 1/2010 Polgári jogegységi határozat meghozatala során. Leszögezte, hogy együttes perlés esetén a bíróság a főkötelezettet és a készfizető kezeset az őket egyaránt, ez esetben egyidejűleg terhelő fizetési kötelezettség alapján egyetemlegesen marasztalja. Ez azonban dogmatikai szempontból nem jelenti azt, hogy a készfizető kezes a főkötelezett egyetemleges adóstársa, mivel csak egy főkötelezettség létezik. Ez pedig kizárólag a főkötelezettet terheli a jogosulttal szemben. Ezért a főkötelezett és a készfizető kezes, valamint a jogosult jogviszonyában a Ptk. 337. §-ában foglalt rendelkezések nem alkalmazhatóak.”³²

Az idézett határozatszöveg utolsó mondata arra utal, hogy készfizető kezesség esetén a főkötelezettnek és a kezesnek a jogosulttal szembeni külső viszonyában bármelyiküktől az egész teljesítés követelhető, ugyanakkor egymás közötti viszonyuk során amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.³³

Az eddig elmondottakat összegezve megállapítható, hogy mind a sortartó, mind a készfizető kezesség esetében a főkötelezettség és a kezesség esedékessé válása eltér egymástól, előbbinek a lejártakor, utóbbinak a főkötelezett teljesítésének elmaradását követően kezdődik.

Azonban fontosnak tartom kiemelni, hogy a régi Ptk. a főkötelezett és a kezes közös perlését lehetővé tette, ami ha marasztalásra irányul, úgy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 122. §-ára figyelemmel csakis lejárt követelés vonatkozásában lehetséges.³⁴

A perlés a főkötelezettség tisztázására szolgál, a jogalap vitatása a kezességvállalás érvényességét érinti, míg az összegszerűség körében kialakult vita a kezesség tartalmának meghatározásához szükséges. Ezért a főkötelezett és a sortartó kezes együttes perlése nem mindkettejük egyidejű marasztalására irányul, hanem a főkötelezettség tartalmának meghatározásával rögzíti a kezesség pontos tartalmát.

A perlés lehetőségét és a kezes helytállási kötelezettségének megnyílása közötti összefüggést világítja meg, ha a kezes él a sortartás kifogásával, akkor az elévülés folyása megszakad. További sorsa azonban nem egyértelmű, mert két, dogmatikailag látszólag egyaránt elfogadható megoldás is szóba jöhet, azaz vagy a kezessel szembeni követelés nyugszik vagy a kezessel szemben nem folyik az elévülés. Az utóbbi megoldás az elfogadható, mert ekkor a feltételes marasztalhatóság nem jelent problémát, hiszen a követelés még nem esedékes, ezért a kezes felelőségének megállapítása iránti kereset valódi megállapítási kereset lesz.³⁵

³⁰ Gárdos: i.m. 26. o.

³¹ Gárdos: i.m. 26. o.

³² Legfelsőbb Bíróság 1/2010. Polgári jogegységi határozat

³³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 276. § (1) bekezdés

³⁴ A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 122. § (1) és (2) bekezdése szerint marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek csak lejárt követelés érvényesítése végett van helye.

³⁵ Pomeisl: i.m. 197. o. Továbbá ez felel meg az eljárásjogi szabályoknak is, mivel a Pp. 123. §-a alapján megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

De iurisprudencia et iure publico

Mindezekre figyelemmel leszögezhető, hogy „a járulékoság következtében a főkötelezettség meghatározza a kezesség tartalmát, de nem határozza meg közvetlenül sem annak esedékessé válását, sem pedig elévülését.”³⁶

Jogosan merül fel a kérdés, ha elfogadjuk, miszerint a főkövetelés lejártá önmagában nem nyitja meg a kezes helytállási kötelezettségét, úgy arra mikor kerüljön sor, a kezes hogyan szerez tudomást a főkötelezett teljesítésének elmaradásáról?

Ugyanis „a kezestől sem várható el jobban, mint a főadóstól, hogy felszólítás nélkül teljesítsen, hiszen ő is bizakodhat az elévülésben, illetve abban, hogy vele szemben (bármely okból) nem érvényesítenek igényt. A jogosultnak kell tehát nyilvánvalóvá tenni, hogy a kezessel szemben igényt akar érvényesíteni, így döntési helyzetbe hozva őt, hogy azonnal teljesít-e (elkerülve a többlet-kamatterheket, bízva a visszkereseti igényében vagy éppen a főadóst kímélendő), vagy bevárja a főadóssal szembeni igényérvényesítés végeredményét (vállalva a többlet-kamatokat, a perköltségeket és végrehajtási költségeket).”³⁷

E körben fontosnak tartom megemlíteni a váltókezesség jogintézményét. Mivel értékpapírban rögzített jog gyakorlása vagy követelés érvényesítése, továbbá a jog vagy követelés bizonyítása, illetve átruházása kizárólag az értékpapír által lehetséges³⁸ a szabályozás nem von azonosságot a kezes és főkötelezett jogcíme között, hanem a járulékoság pontos megragadásával rögzíti, hogy a váltókezes kötelessége ugyanolyan, mint azé, akiért a kezességet vállalta.³⁹ A kezessel szembeni fellépést is megnyugtatóan rendezi, mert a váltóbirtokosnak az elfogadás vagy a fizetés hiányáról az őt közvetlenül megelőző átruházó és a kibocsátó értesítését írja elő, amit mindegyik kötelezett köteles az őt megelőző átruházóval közölni, továbbá, ha valamelyik váltókötelezettnek értesítést adnak, azt ugyanolyan határidőben kezésével is közölni kell.⁴⁰

A váltókezesség körében kikristályosodott és évtizedek óta változatlan szabályokat azonban a szerződésen alapuló kezességvállalás körében nem alkalmazta a gyakorlat hézagpótlásra. Mind a szabályozás kimunkáltsága, mind annak a szerződéses kezesség körében történő alkalmazásának hiánya az értékpapíroknál érvényesülő szigorúbb kifogás korlátozásában keresendő, mert az értékpapír kötelezettje a *jóhiszemű* jogosulttal szemben az értékpapír vagy az értékpapírszámla tartalmából kitűnő kifogásokon kívül nem hivatkozhat olyan kifogásokra, amelyek valamely korábbi jogosulttal szemben fennálló személyes viszonyán alapulnak.⁴¹

Az eddigiek alapján láthattuk, hogy a régi Ptk. szabályozási hiányosságát a gyakorlat nem töltötte ki teljesen. A törvény a jogosult értesítési kötelezettségét nem írta elő, azt mint lehetőséget szabályozta. Erre utal a régi Ptk. 273. § (2) bekezdése, miszerint a kezes a perköltségekért és a végrehajtási költségekért csak akkor felel, ha a keresetindítás előtt őt a teljesítésre felszólították.

Ugyanakkor továbbra is marad a lehetőség, hogy a kezes is önként bármikor teljesíthet, ha helytállási kötelezettsége megnyílt. De a kezes hogyan szerez tudomást a tartozás lejártáról és annak pontos tartalmáról?

A fentiekre is figyelemmel dolgozatom további részében először az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja során felmerült javaslatokat veszem számba, majd az elfogadott új törvényi szabályozásokat mutatom be.

³⁶ Gárdos: i. m. 27. o.

³⁷ Pomeisl: i.m. 196. o.

³⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:565. § (3) bekezdés, ami tartalmában azonosan szabályozta a kérdést a régi Ptk. 338/B.§ (1) bekezdésével, miszerint értékpapírban meghatározott követelést érvényesíteni, arról rendelkezni, azt megterhelni - ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik - csak az értékpapír által, annak birtokában lehet.

³⁹ A váltójogi szabályok közzétételéről szóló 1/1965. (I.24.) IM rendelet 32. § (1) bekezdés.

⁴⁰ A váltójogi szabályok közzétételéről szóló 1/1965. (I.24.) IM rendelet 45. § (1) – (2) bekezdés.

⁴¹ A régi Ptk. 338/C. § (3) bekezdése és az új Ptk. 6:566.§ a dőlt betűvel jelzett megkülönböztetésen kívül azonosan fogalmazta meg a kifogás korlátozást.

De iurisprudencia et iure publico

IV. Javaslatoz a kezes helytállási kötelezettségére az új Ptk. megalkotása során

A javaslatok egyik iránya a kezesség járulékos jellegének pontosabb definiálása körében a kezes érdekeinek fokozott védelmét helyezte előtérbe.

Az érvényesen fennálló főkötelezettség meglétének deklarálása törvényi szinten a kezessel szembeni követelhetőség feltételeit is meghatározhatná. Ugyanis „az utóbbi időben általánossá vált az a – semmiféle körülmények között nem üdvözlendő – banki gyakorlat, amely szerint, ha a főadós nem teljesít, a jogosult bank vele szemben azonnali hatállyal felmondja a kölcsönszerződést, majd a teljes hátralékos összeg egyidejű megfizetésének igényével a kezeshoz fordul.”⁴² Ezért az érvényes főkövetelés meglétének biztosítása esetén „a jogosult az eredeti szerződés feltételei szerint – azaz például a részletfizetés rendjét továbbra is fenntartva – követelhetne a kezestől.”⁴³

Megfogalmazódott olyan javaslat is, hogy a természetes és a jogi személyek, elsősorban bankok által vállalt kezesség egységesítésre kerüljön. Egyrészt „a kezesség tartalma körében meghatározásra kerüljön a kezességvállalás legmagasabb összege, amelynek erejéig a kezes felel a jogosult tartozásaiért”, másrészt a „kezeség elvállalása után esedékessé váló mellékkötelezettségek megtérítésére, így különösen a kötbérre, késedelmi kamatokra és károkra a kezesség csak akkor terjedjen ki, ha abban a felek kifejezetten megállapodtak.”⁴⁴

A kezes védelme érdekében felvetődött továbbá a kezes kötelező felszólítása, aminek kellő időt biztosítsanak, így „a kezes a kötelezett ellen folytatott per és végrehajtás kötelezettségeiért csak akkor felel, ha a keresetindítás előtt a jogosult teljesítésre kellő időben felszólította; illetve ha a perindítás előtt oly módon tájékoztatta, hogy a kezestnek megfelelő lehetősége volt a per elkerüléshez szükséges intézkedések foganatosítására.”⁴⁵ Ugyanis „a kezesség másodlagos, biztosítéki jellegének, a gyakorlati élet igényeinek, a szemben álló érdekek kiegyensúlyozott figyelembevételének, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, valamint az együttműködési kötelezettségnek egyaránt az felel meg, ha a kezesi kötelezettség esedékessé válásának feltételeként a hitelezőtől megköveteljük, hogy a kezest teljesítésre felszólítsa, mégpedig úgy, hogy a felszólításban megjelöli, hogy az adóssal szemben milyen fennálló követelése van, és az mikor vált esedékessé.”⁴⁶

V. A kezes helytállási kötelezettségének megnyílása az új Polgári Törvénykönyvben

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) a kezességet a kötelmi jogot szabályozó hatodik könyv harmadik részében, az egyes szerződések között a biztosítéki szerződések cím alatt szabályozza. „A római jog óta ismert, a legfontosabb személyi biztosítéknak számító kezesség az új Ptk-ban – helyeselhető módon – az eddigiekhez képest részletesebb szabályozást nyert. Értelemszerűen nem változik a kezesi konstrukció alapja, miszerint a kezesség egy járulékos kötelelem, ami egy főkötelelem biztosítékául jön létre és annak nemteljesítésekor áll be a kezesi felelősség.”⁴⁷

„A szabályozás célja e körben, részletes szabályokkal kiegyensúlyozni az érintettek érdekeit, amennyire lehet, megteremtve annak lehetőségét, hogy a szerződéskötés során a feleknek csupán

⁴² Gulyásné Csekő Katalin: *Az új kezességi jog ellentmondásai*. 168. o. In Hitelintézeti szemle, 2008. VII. évf. 2. szám, 168-178. oldal.

⁴³ Gulyásné Csekő: i.m. 169. o.

⁴⁴ Gulyásné Csekő: i.m. 171. o.

⁴⁵ Gulyásné Csekő: i.m. 172. o.

⁴⁶ Gárdos: i.m. 23. o.

⁴⁷ Boóc Ádám: *Gazdasági szerződések az új Polgári Törvénykönyvben*. 5. o. In Gazdaság és Jog, 2013. 9. szám, 3-8. o. A római jogi kezességhez lásd: dr. Újvári Emese: *A kezes megtérítési igényei a római jogban*. Phd értekezés, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2014.

De iurisprudencia et iure publico

kiegészíteni és nem átfogóan újraszabályozniuk kelljen a Ptk. kezességi szerződésre vonatkozó szabályait.⁴⁸

A jogintézmény megnevezése is változott, kezességről kezességi szerződésre. A jogalkotót ezen változtatás körében az vezérelte, hogy „a kezesség funkcióját tekintve egy kötelelem teljesítésének személyi biztosítéka, formáját tekintve pedig kötelmi szerződés a jogosult és a kezes között.”⁴⁹

A kezesség szerződésként történő megfogalmazása szerint a kezességi szerződéssel a kezes kötelezettséget vállal a jogosulttal szemben, hogyha a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni.⁵⁰

„A Ptk. továbbra sem szabályozza önálló szerződéstípusként azt a jogviszonyt, amely alapján a kezesség nyújtására sor kerül. Érdemi változás ugyanakkor az 1959-es Ptk. szabályaihoz képest, hogy a Ptk. a hitelszerződés szabályai között hitelműveletként határozza meg a kezesség vállalását. [6:382. § (1) bekezdés] Ezáltal a Ptk. egyértelművé teszi, hogy a kezességvállalásra vonatkozó kötelezettségvállalás – függetlenül attól, hogy azt a felek miként nevezik (pl. megbízási szerződés) – a tartalma szerint hitelszerződés, a hitelfelvevő és a kezes közötti jogviszony tehát hitelviszony.”⁵¹ A kezes helytállási kötelezettségének megnyílására vonatkozó új szabályok számba vétele előtt fontos ismételt hangsúlyozni, hogy „a kezesség a főkötelezettséghez szorosan kapcsolódó, de ettől elkülönülő, saját jogcímmel rendelkező kötelezettségvállalás. A kezességgel biztosított követelés jogcíme az alapul szolgáló jogviszony függvényében nagyon sokféle lehet: kölcsön, kártérítés, szavatosság stb. Ezzel szemben a kezes kötelezettségének jogcíme a kezességvállalás formájában történt biztosítéknyújtás, illetve az abból fakadó helytállás kötelezettség. A kezes, bár ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel, mint a főkötelezett, azonban a főkötelezett elsődlegesen, a saját tartozásáért felel, a kezes pedig csupán helytáll a főkötelezett tartozásáért.”⁵²

A kezesség járulékosága körében az új Ptk. rögzíti, hogy a kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt. A kezes kötelezettsége nem válhat terheesebbé, mint amilyen elvállalásakor volt, kiterjed azonban a kötelezett szerződésszegésének jogkövetkezményeire és a kezesség elvállalása után esedékessé váló mellékkövetelésekre is.⁵³

A járulékoság vonatkozásában a törvény továbbra is rögzíti, hogy a kezes a jogosult követelésébe beszámíthatja a saját és a kötelezett ellenkövetéseit, és érvényesítheti az őt saját személyében megillető kifogásokon túl azokat a kifogásokat is, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben. Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés kezesével szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.⁵⁴ A kezes „természetesen mindazokat a kifogásokat is felhozhatja, amelyek őt a hitelezővel szemben a kezességi szerződés alapján saját személyében megilletik, például azt, hogy a kezességet csak feltételesen vállalta és a feltétel még nem állott be. Nem hivatkozhat azonban a kezes olyan kifogásokra, amelyek őt a főkötelezettel szemben illetik meg, például hogy a főkötelezett a kezességért kikötött ellenszolgáltatást nem teljesítette.”⁵⁵

A kezesség másodlagosságának és járulékoságnak a dolgozatomban taglalt legfontosabb eleme, hogy mikor köteles a kezes teljesíteni.

A fentiekben kifejtettek szerint láttuk, hogy a dogmatika szigorúan kettéválasztja a főkötelezett és a kezes teljesítési kötelezettségének kezdő időpontját, míg a gyakorlat a korábbi

⁴⁸ Szerk. Vékás Lajos/Gárdos Péter: *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014., 1962.

o.

⁴⁹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény miniszteri indokolása

⁵⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:416. § (1) bekezdés

⁵¹ Vékás/Gárdos szerk., *Kommentár...*: i. m. 1963. o.

⁵² Vékás/Gárdos szerk., *Kommentár...*: i. m. 1965. o.

⁵³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:417. § (1) bekezdés

⁵⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:417. § (2)-(3) bekezdés

⁵⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény miniszteri indokolása

De iurisprudencia et iure publico

törvényi kimunkáltság hiányában sokszor azonosságot tett a kezdőidőpontok közé. Erre leginkább az vezette a gyakorlatot, hogy a kezes felszólítása a jogosult részéről mintegy lehetőség volt, nem kötelező előfeltétele a kezes helytállási kötelezettsége megnyílásának. Továbbá a kezessel szembeni fellépésnek egyéb feltételét a törvény nem írta elő. Azonban a kezes mindaddig megtagadhatta a teljesítést, amíg a főkötelezettől vagy más, rá tekintet nélkül kezességet vállalt kezesektől behajtható volt, azaz a kezes helytállási kötelezettsége megnyílt, de egyúttal a vele szembeni követelés elévülése nyugodott a bírói gyakorlat értelmezésében.

Az általam fentiekben részletesen ismertetett bírói gyakorlat, ami „a Legfelsőbb Bíróság BH2006. 60. határozatán, majd pedig az 1/2007. PJE határozaton alapult, és amely az 1/2014. PJE határozat 1. pontja szerint az új Ptk. alapján elbírálendő ügyekben nem irányadó, azt a felfogást képviselte, hogy a kezes ugyanazért a követelésért felel, mint a főadós, vele szemben a követelés jogcíme is ugyanaz, mint a főadóssal szemben, azaz ugyanarról a kötelezettségről van szó. Az új Ptk. szakít ezzel a megközelítéssel, egyértelműen megkülönbözteti a kezesi kötelezettséget és a főkötelezettséget, valamint a kezesség járulékos és másodlagos (szubszidiárius) jellegét és hangsúlyosan jeleníti meg a kezesség ilyen jellegéből és biztosítéki funkciójából fakadó alapvető sajátosságait.”⁵⁶

Az új Ptk. „kezességi szabályai azon alapulnak, hogy a kezes és a főkötelezett kötelezettsége elválik egymástól, azaz a kezes a saját kötelezettségét teljesíti.”⁵⁷

A kezesség teljesítésére vonatkozóan az új Ptk. tartalmaz rendelkezéseket, ugyanis rögzíti, hogy a kezes abban az esetben köteles teljesíteni, ha a jogosult felszólította a teljesítésre.⁵⁸

„A korábbi szabályozás nem rendelkezett a kezes teljesítéséről, nem határozta meg sem azt, hogy a kezes kötelezettsége mikor válik esedékessé, sem pedig azt, hogy a kezest a jogosult hogyan hívhatja fel teljesítésre. A Legfelsőbb Bíróság 1/2007. PJE határozatában arra a következtetésre jutott, hogy a mögöttes felelős ugyanazért a követelésért felel mint a főadós, ezért a követelés esedékessé válásának és az elévülés kezdetének az időpontja is azonos mind a főkötelezett, mind a mögöttes felelős vonatkozásában (és a behajthatatlanság igazolásáig, azaz ameddig a kezest a sortartás kifogása megilleti, az elévülés nyugszik). Az új Ptk. felfogásában a főadós kötelezettsége és a kezes helytállási kötelezettsége két különböző, saját jogcímmel rendelkező kötelezettség. Ebből értelemszerűen következik, hogy a főadós kötelezettségének esedékessé válása automatikusan nem jár a kezes helytállási kötelezettségének esedékessé válásával. A kezes nem is feltétlenül tud a főkötelezettség esedékessé válásáról, hiszen az bekövetkezhet a jogosultat megillető felmondási jog gyakorlása vagy valamilyen más, a szerződésben meghatározott bekövetkezése eredményeként.”⁵⁹

A főadósi és a kezesi kötelezettség esedékessé válásának időbeli különválasztását támasztja alá, hogy az új Ptk. a sortartás kifogása körében is többletfeltételt fogalmaz meg, nem pusztán a főkötelezettel szembeni behajthatatlanságot követeli meg, hanem a kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre. Azonban ez a szabály a kötelezett és a kezesek együttes perlését továbbra sem gátolja.⁶⁰

Az új Ptk. a kezes helytállási kötelezettsége megnyílásának szabályozására figyelemmel a kötelezett vagyonára vezetett eredménytelen végrehajtáshoz is különös következményeket fűz, egyrészt a sortartó kezesség készfizető kezességé történő átalakulása egy esetben akkor lehetséges, ha a jogosult a kötelezettel szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a kötelezett vagyonára és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.⁶¹ Másrészt az új Ptk.

⁵⁶ Vékás/Gárdos szerk., *Kommentár...*: i. m. 1966. o.

⁵⁷ Vékás/Gárdos szerk., *Kommentár...*: i. m. 1963. o.

⁵⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:422. § (1) bekezdés

⁵⁹ Vékás/Gárdos szerk., *Kommentár...*: i. m. 1979-1980. o.

⁶⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:419. §

⁶¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:420. §

De iurisprudencia et iure publico

a kezesség egy új formáját vezeti be kártalanító kezesség címén, amikor a kezes kifejezetten a követelésnek a kötelezettől be nem hajtható részéért vállalt felelősséget. Ebben az esetben a jogosult akkor követelheti a kezestől a biztosított követelés kielégítését, ha végrehajtást vezetett a kötelezett vagyonára, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.⁶²

VI. Összegezés

Mind a sortartó, mind a készfizető kezesség esetében a főkötelezettség és a kezesség esedékessé válása eltér egymástól. A kezesség járulékosága a főkötelezettség folytán a kezesség tartalmának meghatározottságát jelenti és nem az esedékessé válásának időpontját határozza meg a főkötelezettség teljesítése elmaradásának időpontjában, mert a helytállási kötelezettség a főkötelezett teljesítésének elmaradását követően kezdődik. A kezessel szembeni követelés vonatkozásában a főkötelezett nemteljesítése időpontját követően nem indul meg és szakad is meg azonnal az elévülés, hanem a kezessel szemben nem folyik, ami a megállapítás iránti perelhetőségnek nem akadály.

Az új polgári jogi szabályok a kezes helytállási kötelezettségét és ezáltal a kezesség alapvető természetét és rendeltetését biztosabban juttatják kifejezésre a kezes felszólításának előírásával a főkötelezett teljesítésének elmaradását követően. Ez nem csupán a kezesség elvállalását követően jelent garanciát a kezes részére a kötelezettsége pontos tartalmának meghatározásával, hanem a jogosult igényérvényesítését is megkönnyíti egyrészt a kezesség sortartó jellegének kihangsúlyozásával és a jogérvényesítésre nyitva álló időtartam kezdő időpontjának pontosabb meghatározásával, biztonságot teremtve a hitelezés vonatkozásában.

⁶² A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:421. §

Hivatkozott irodalom

Bodzasi Balázs: *A kezesség szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben.* In Themsis, 2009. június, 4 – 20. o.

Boóc Ádám: *Gazdasági szerződések az új Polgári Törvénykönyvben.* In Gazdaság és Jog, 2013. 9. szám, 3-8. o.

Csóke Andrea: *A kezesség aktuális problémái.* In, Advocat, Miskolc 2010. XIII. évf. 3-4. szám, 1-6. o.

Gárdos István: *A kezesség esedékessége és elévülése.* In Gazdaság és Jog, 2012. július-augusztus 7-8. szám, 20-27. o.

Gulyásné Csekő Katalin: *Az új kezességi jog ellentmondásai.* In Hitelintézeti szemle, 2008. VII. évfolyam 2. szám, 168-178. oldal.

Jobbágyi Gábor – Fazekas Judit: *Kötelmi jog.* Szent István Társulat, Budapest, 2007.

Pomeisl András József: *A kezes és a gazdasági társaság tagja felelőségének (mögöttes felelőség) elévülése.* In Iustum Aequum Salutare, III. évfolyam, 2007/3. szám, 191-200. o.

Leszkoven László: *A kezességi szerződés.* Hatra Mag Kft. Miskolc, 2009.

Szladits Károly: *Magyar Magánjog, III. Kötelmi jog, Általános rész.* Grill, Budapest, 1939.

Vékás Lajos/Gárdos Péter szerk.: *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz.* Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014.

Hivatkozott bírósági határozatok

Legfelsőbb Bíróság 1/2007 Polgári jogegységi határozat

Legfelsőbb Bíróság 1/2010 Polgári jogegységi határozat

Legfelsőbb Bíróság a Gfv. X. 30.126/2011/6. számú végzése

Kúria 1/2014. Polgári jogegységi határozat

Hivatkozott jogszabályok

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

A váltójogi szabályok közéletéről szóló 1/1965. I.24.) IM rendelet

A csőd- és felszámolási eljárásról szóló 1990. évi XLIX. törvény

De iurisprudencia et iure publico

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Egyéb hivatkozás

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény egységes szerkezetű indokolása